

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका माभ सहयोगी सूचना तथा सञ्चार प्रविधि (आईसीटी) बारे सचेतना अभिवृद्धि

अपाङ्गता भएका केहि व्यक्तिहरूले उनीहरूले सामना गर्नु परेको केहि समस्याहरूको लागि आईसीटी समाधानका बारेमा सुनेका थिए, तर धेरैजसो सुनेका थिएनन् । र यसका बारेमा जानकारीहरूले पनि दैनिक रुपमा त्यस्ता समाधानहरूको प्रयोग नगर्ने हुन सक्छन् । विशेष गरी पुरानो पुस्ताका मानिसहरू यस्ता समाधानहरूका बारेमा अनजान छन् र त्यसको प्रयोग गर्नुको महत्व देख्दैनन् । यी समाधानहरूको महत्वको बारेमा जागरूकता सिर्जना गर्न र त्यस्ता समाधानमा कसरी पहुँच पुऱ्याउने र प्रयोग गर्ने भन्ने जानकारी दिन आवाज र दृष्य सहितको सरल भिडियो क्लिपहरू प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

सिफारिशहरूको सारांश

१. तत्काल गरिनुपर्ने: अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू (हिँडडुल तथा बोली र सुनाई सम्बन्धी कठिनाई भएकाहरू) र उनीहरूको नजिकका सामाजिक वृत्तमा भएकाहरूलाई स्वतन्त्र जिउन सक्षम बनाउने प्रविधिमा आधारित समाधानहरूका बारेमा जानकारी दिन खुला पहुँच सहितको भिडियो उत्पादन गरियोस । यस्ता भिडियोहरू मुल धारका मिडिया (टेलीविजन, रेडियो आदी) तथा सामाजिक सञ्जाल (फेसबुक, ट्विटर, भाइबर आदी) बाट प्रसारण गर्न सकिन्छ ।

अनुसन्धान

- LIRNEasia ले नेपालमा १५ देखि ६५ वर्ष उमेर समुहका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका विचमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको पहुँच तथा प्रयोगका बारेमा बुझ्नका लागि सम्पूर्ण देशकै प्रतिनिधित्व हुने गरी सर्वेक्षण सञ्चालन गरेको थियो । सन् २०१८ को अगष्ट देखि अक्टुबरको विचमा सात वटै प्रदेशलाई समेट्ने गरी १०० वटा भिन्न भिन्न वडाहरूका ४०० वटा घरहरूका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूसँग अर्न्तवार्ता गरिएको थियो । अर्न्तवार्ताको प्रश्नावली अपाङ्गताका प्रश्नसम्बन्धी वाशिंगटन समुहमा आधारित थियो । सर्वेक्षणको परिणामले ९५ प्रतिशत आत्मविश्वास अन्तर र घनात्मक/कृणात्मक ± ९.८ नुटिको सम्भावना सहित राष्ट्रिय प्रतिनिधित्व गर्दछ ।
- LIRNEasia ले प्रदेश १, २, ३ र ५ का शहरी र ग्रामीण क्षेत्रमा गुणात्मक अनुसन्धान सञ्चालन गर्‍यो । यो अनुसन्धान नेपालमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधिले कसरी स्वतन्त्र जीवन सुनिश्चित गर्न मद्दत गर्न सक्छ भन्ने बुझ्नका लागि तयार गरिएको थियो । १७४ जना अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ९ जना मुख्य सूचनादाताहरूसँगको अर्न्तवार्तामा उठेका मुख्य विषयवस्तुहरूको पहिचानका लागि ग्राउन्डेड सिद्धान्त (Grounded Theory) अवलम्बन गरिएको थियो ।

मुख्य निष्कर्षहरू

- १५-६५ उमेर समुहका १.६ प्रतिशत जनसंख्या अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू रहेका छन् ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूमध्ये ३ प्रतिशतसँग मात्र विशेष मोबाइल फोन प्याकेजहरू छन् ।
- मोबाइल फोनको सबैभन्दा ठूलो प्रयोग सामाजिक तथा पारिवारिक सम्बन्धहरू व्यवस्थापन गर्ने क्षमता (३३ प्रतिशत अपाङ्गता भएका मोबाइल फोन प्रयोगकर्ताहरू) र आपतकालीन अवस्थामा अन्यलाई सम्पर्क गर्ने सकिने क्षमता (३२ प्रतिशत अपाङ्गता भएका मोबाइल फोन प्रयोगकर्ताहरू) मानिएको छ ।
- ५४ प्रतिशत अपाङ्गता भएका इन्टरनेट प्रयोग नगर्ने व्यक्तिहरूले उनीहरूलाई इन्टरनेट कसरी प्रयोग गर्ने भन्ने जानकारी नभएको बताए ।
- मोबाइल फोनहरूमा निःशुल्क रूपमा उपलब्ध सहायता सुविधाहरू कम प्रयोग भएका छन्:
- दृश्य अपाङ्गता भएका मध्ये ३९ प्रतिशतले उनीहरूको फोनमा भएका कुनै पनि सहायता सुविधाहरू प्रयोग गर्दैनन् ।
- श्रवण अपाङ्गता भएका मध्ये ५० प्रतिशतले उनीहरूको फोनमा भएका कुनै पनि सहायता सुविधाहरू प्रयोग गर्दैनन् ।
- आफु स्वयमको हेरविचारमा कठिनाई भएका व्यक्तिहरूमध्ये ४४ प्रतिशतले आफ्नो फोनमा भएका कुनै पनि सहायता सुविधाहरू प्रयोग गर्दैनन् ।

थप जानकारीकोलागि सम्पर्क <http://bit.ly/NPtech4PWD>

थप जानकारीकोलागि सम्पर्क

बाबु राम अर्याल अध्यक्ष सेन्टर फर ल एण्ड टेक्नोलोजी
baburam@cltnepal.com | ९७७ ९८५१०४८४०९

प्रा.डा. रोहन समराजिवा अध्यक्ष लर्न एसिया
rohan@lirneasia.net | ९४ ७७३५२३६९

